

SOSIOLOGISK INSTITUTT

Barn og unges hverdagssteder i endring: Konsekvenser og muligheter i fag- og yrkesopplæring

Kristoffer Chelsom Vogt

Instituttleder

Sosiologisk institutt

SRY, 1. februar 2022

UNIVERSITETET I BERGEN

Foto: Atelier Rude

Oslo Museum

Foto: Atelier Rude

Oslo Museum

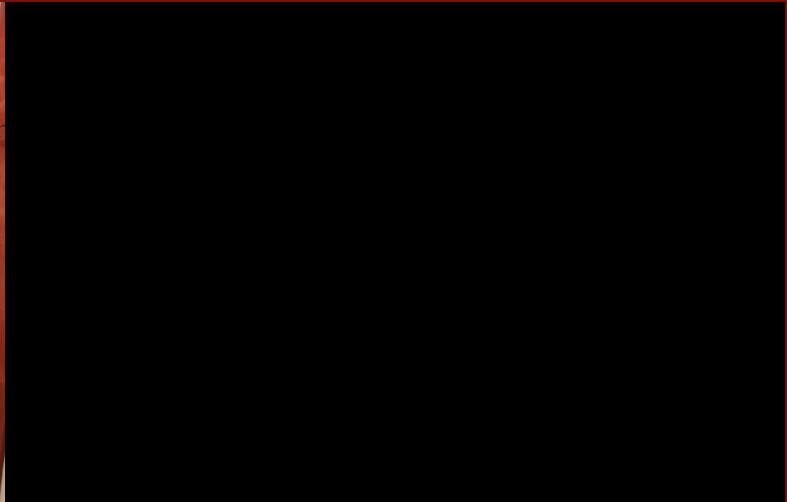
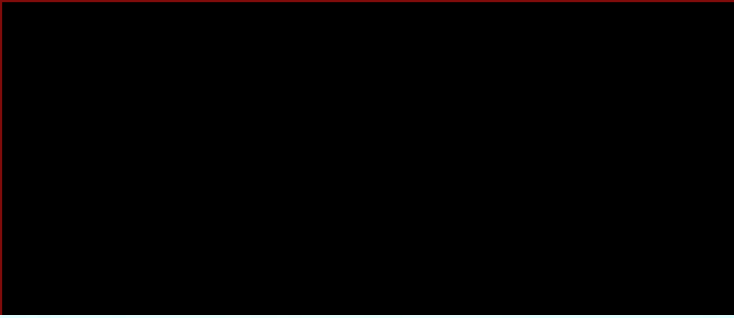

Oslo Museum

The process of socialization to being good care-takers and members of kitchen-table society starts early. First they play with dolls, then they take care of small children. (Photo: Marianne Gullestad.)
Resid...

 Erik Hanøy trener Fyllingsdalen Gutter 2009. FOTO: PRIVAT

Hanøys skråblikk:

Livet som fotballpappa

OSLO KLATREPARK

Hjem Aktiviteter Priser og åpningstider Booking Sikkerhetsregler Om oss

Nyheter Praktisk informasjon

Vi har nå stengt for sesongen, men tar i mot grupper hele året!

PRISER og ÅPNINGSTIDER

BOOKING

GAVEKORT

SOMMERCAMP

Kul-tur for alle

NYHETER

Følg oss på Facebook

Følg oss på Instagram

Faksimile 13.11.17
http://www.osloklatrepark.no/

952 17 476 post@flipzone.no

Aktiviteter Ledige stillinger Kontakt oss Om FlipZone

FlipZone Trampolinepark

Åsane - 2 minutter fra IKEA

Faksimile 13.11.17

LEO'S LEKELAND

LEK & EVENTYRLIG MORO

Leke-land: m

Åpent all

I dag har vi åp

til. Se våre åp

Leke Booke bursdag Finne frem Spise For voksne Jungelnytt Lekeland

Attraksjoner Før besøket Gavekort Priser & åpningstider

www.leoslekeland.no

Bergen Dansesenter - regionalt kompetansesenter for dans

OM OSS REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR DANS DANSEFAGLIG VIRKSOMHET DANSE- OG BALLETSKOEN ARKIV

Siste nyheter

Kongelig klassisk i høstferien

Progressing ballett på PRODA!

Cunningham-teknikk på PRODA!

Kongelig klassisk i høstferien

Mer klassisk ballett på PRODA!

Juleforestillinger

Arkiv

Arkiv

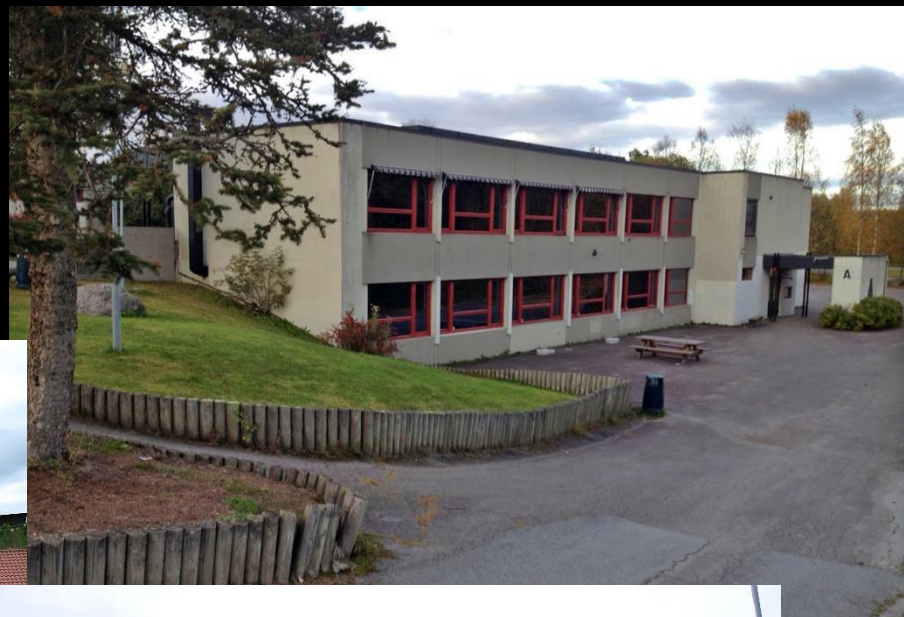
Velg måned

Søk etter

Søk

bergen-dansesenter.no

Barndom og ungdomstid har blitt mer

- ▶ Institusjonalisert (skolarisert)
- ▶ Organisert
- ▶ Digitalisert

Problem: Praktisk udugelighet

- ▶ Mindre læring gjennom arbeid
- ▶ Få aktiviteter (også digitale) egnet til å fostre praktisk håndverksmessighet
- ▶ Craftsmanship: «Å gjøre arbeid bra, for sin egen del» (R. Sennett)

Løsning: skolen må kompensere. MEN:

- ▶ skolen har gradvis nedprioritert praktiske fag og aktiviteter
- ▶ 2000-tallet: PISA, NKVS
 - ▶ “Grunnleggende ferdigheter”
- ▶ Siste år: vinden snudd (litt), men er en stor skute å snu

▶ “Før tok vi klassene med i skogen, hogget tre og telte årringer. Så gikk vi i fjøset, melket en ku og fikk erfaringer ved å være på en gård. Det kan vi ikke gjøre lenger, for hvis vi gjør det, går det en hel dag, og det går på bekostning av norsk, matematikk og engelsk. Disse fagene må i så fall tas igjen senere”

▶ Mange knytter dette til NKVS.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2019/det-nasjonale-kvalitetsvurderingssystemet--en-trussel-mot-skolens-danningsoppdrag/>

“Fremragende”, veien å gå?

- ▶ Blandete erfaringer på Universitetene (uklare kriterier)
- ▶ Utenfra og ovenfra
 - ▶ EU-initiativ, men nasjonale midler som forsterker
- ▶ Fagutøvere selv?
 - ▶ “Godt håndverk”, “doing work well” (Sennett)
 - ▶ Innlemming og utvikling i fagfellesskap
 - ▶ “Nok folk” og oppdatert utstyr
- ▶ “Best practice” og “Evidensbasert praksis”
- ▶ Perfeksjonspress

Yrkesfaglig fordypning blir konsekvent nedprioritert. Da blir faktisk satsingen på yrkesfagene lite verdt.

Yrkesfagene akilleshæl

KRONIKK

Thom Jambak

De siste to tilårene har skiftende regjeringer fortalt oss at de skal satse på yrkesfagene. I samme periode har det vokst fram en ukultur som er i ferd med å spise opp yrkesfagene innenfra: Faget yrkesfaglig fordypning (YFF) blir konsekvent nedprioritert. Så lenge denne utviklingen ikke stoppes, blir enhver satsing på yrkesfag som å polere veikr småriper i lacken på en bil der motoren fusker og truer med å stoppe for godt. Hvis politikerne mener alvor med å styrke yrkesfagene, må de sørge for at YFF, selve motoren i yrkesfagene, får en overhaling slik at det fungerer skikkelig.

YFF ble lansert i 2006. Kongstanken var et fag som gir elevene mulighet til å fordype seg faglig, samtidig som de prøver ut framtidige yrker. Mye av opplæringen foregår mens elevene er utplassert i bedrift. Slik blir faget et viktig møtepunkt mellom skolen og yrkeslivet. Skolens faglærere får mulighet til å holde seg oppdatert på utviklingen i fagene de underviser i. Bedriftene får kjennskap til det som skjer i skolen, og de får ta del i opplæringen av framtidige arbeidstakere. Elevene får et første møte med kravene i arbeidslivet og et praktisk avbrykk fra skolehverdagen. Og kanskje viktigst av alt: De får muligheten til å knytte kontakter som kan være gull verdt når de skal skaffe seg læreplass.

Kombinasjonen av alt dette gjør at mange kaller YFF for yrkesopplæringsens viktigste fag. Men så lenge YFF ikke

fungerer, vil heller ikke yrkesfagopplæringen fungere.

På mange skoler fungerer YFF godt. Ved disse skolene er det et omfattende samarbeid mellom lærerne og praksisbedriftene, som sikrer at opplæringen er tilpasset elevene. Samtidig får jeg som sentral tillitsvalgt flere bekymringsmeldinger om YFF enn om alle andre fag til sammen.

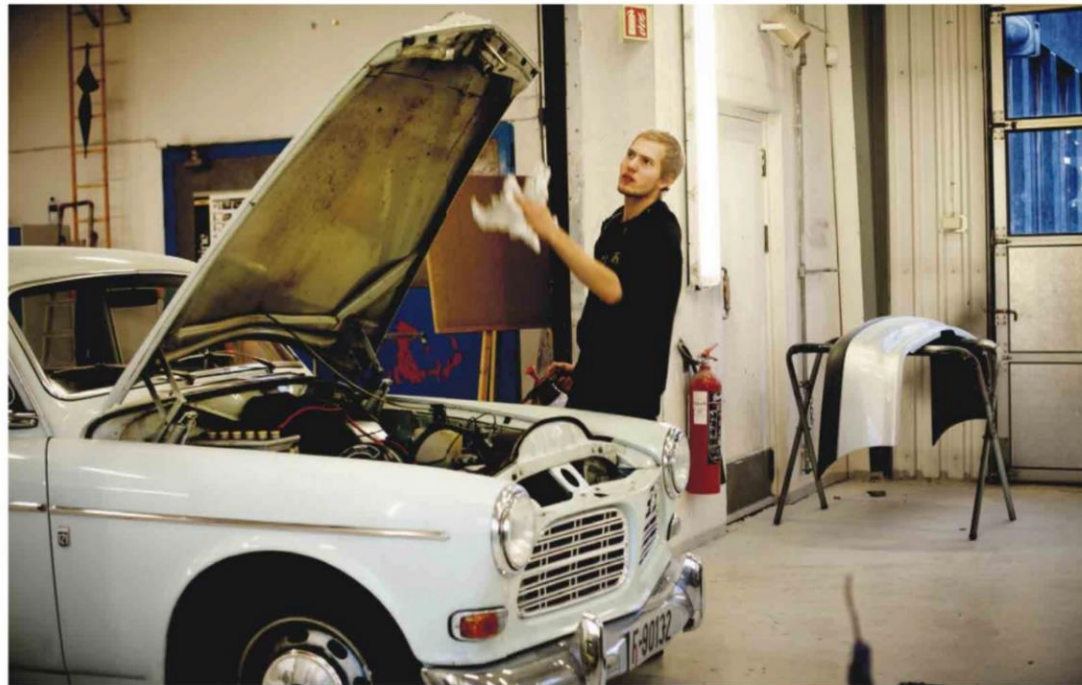
Det gjennomgående problemet er at YFF blir brukt som salderingspost i en skolehverdag preget av trang økonomi. I stedet for å legge tilstrekkelige ressurser inn i samarbeidet med bedriftene overlater skolene elevene og bedriftene til seg selv i altfor stor grad.

Tett oppfølging fra både lærere og praksisveiledere i bedriften er avgjørende når ungdommer tar de første skrittene ut i yrkeslivet. Elevene trenger hjelp til å forstå og møte de faglige kravene i arbeidslivet og veiledning når de skal tilpasse seg arbeidsplassen. Som alltid er det de som strever fra før, som er mest avhengig av å bli fulgt opp av

trygge faglærere som kjenner dem godt. En eneste mislykket praksisperiode kan gi utover motivasjonen, og i verste fall kan muligheten til læreplass glippe og drømmen om et framtidig yrke bli knust.

Praksisbedriftene blir også satt i en uheldig skvis dersom skolene ikke setter av nok ressurser til at faglærere kan bidra i oppfølgingen av elevene. Bedriftene er avhengig av et samarbeid med skolene om det faglige opplegget og vurdering av elevene.

Allerede ved den første evalueringen av faget i 2012 ble det påpekt at lærerne fikk begrenset mulighet til å følge opp elevene når de er utpl-

sert. Dermed får elevene lite hjelp til å kople læringen fra skolen sammen med det de lærer i utplassering. Fagene bak evalueringen konkluderte med at et tett samarbeid mellom skole og arbeidsliv var en forutsetning for å gi elevene en sterkere opplevelse av sammenheng mellom de ulike læringsarenaene. Siden har det dessverre blitt vanligere at skolene inndrar lærernes timer til oppfølging av elevene.

Hovedansvaret for utviklin-

gen ligger hos skoler og fylkeskommuner. Det er de som har det juridiske ansvaret for å sikre at elevene kan følges opp av faglærere i hele opplæringen i et fag. Slik Utdanningsforbundet ser det, er den manglende oppfølgingen av elevene et åpenbart brudd på intensjonene i opplæringsloven og i faget YFF. Men dårlig økonomi i skolene gjør det nødvendig å tøy regelverket for å få budsjettene til å gå opp. En fragmentert og mangelfull regulering av faget YFF, og av opplæring generelt, gjør det

BARE POLERE LITT, ELLER FIKSE MOTOREN? Yrkesfaglig fordypning er selve motoren i yrkesfagene, skriver Thom Jambak. Her lakkeringslinja på Sogn videregående skole.

FOTO: ANNIKEN C. MOHR

mulig å utnytte regelverket. Myndighetene har dermed et betydelig ansvar for at ukulturen har fått utvikle seg. Den rødgrønne regjeringen, med kunnskapsminister Torje Brenna (Ap) i spissen, har arvet problemet fra tidligere regjeringer. De er derfor uten skyld, men har likevel et ansvar for å rydde opp. Hvis de mener alvor med å satse på yrkesfagene, bør YFF være det første de tar fatt på.

Regjeringen må jobbe for å sikre tilstrekkelige ressurser til videregående opplæring. Det aller viktigste er likevel å endre regelverket. Vi trenger en opplæringslov og en forskrift for faget YFF som sikrer at elevene får oppfølging fra faglærere i hele opplæringen i faget.

Tingen er perfekt. Vi får snart ny opplæringslov, og forskriften i YFF kan enkelt justeres. Dette er verken

serlig komplisert eller vanskelig. Det krever bare et minimum av forståelse for yrkesfagene og en smule politisk vilje. Utdanningsforbundet er mer enn gjerne med på å diskutere konkrete løsninger. Nå ligger ballen hos Torje Brenna og regjeringen.

Thom Jambak, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet.no
thom.jambak@utdanningsforbundet.no

Statleg utstyrslotteri for yrkesfag: – Litt som «Joker Nord»

Vidaregåande skular fekk statsstøtte ved loddrekking. Men ikkje alle forsto «spelereglane».

FLAKS: Elevar ved Alta vidaregåande skule vann 200.000 frå staten til løftebukk for snøskuter-reparasjon, sjølv om rektoren deira ikkje forstod spelereglane.

Leif Rune Løland
Journalist

Publisert i går kl. 21:07

Oppsummert

- ▶ Den skal tidlig krøkast...
- ▶ Endringer i barndom og ungdomstid – nye utfordringer for utvikling av arbeidsmestring og yrkeskompetanse
- ▶ Behov for at skolen kompensere – men den har på hele 2000-tallet styrt mot andre mål
- ▶ Bred utvikling av håndverksmessighet er verdifullt *for sin egen del*
 - ▶ Krever store ressurser, men er verdt det

▶ kristoffer.vogt@uib.no

